

Preek over Lucas 15:11-32 – Jeugddienst, 26 april 2015

Liturgie:

- Welkom
- Votum en groet
- Zingen: Ps. 103:1,4,5
- De Tien Woorden (eenvoudige versie)
- Zingen: Opw. 642 – Al mijn zonden, al mijn zorgen (<https://www.youtube.com/watch?v=kOW1qm4cc0M>)
- Gebed
- Zingen: Opw. 488 – Heer, ik kom tot U (<https://www.youtube.com/watch?v=R42THV3IBQo>)
- Lezen: Lucas 15
- Zingen: 'De wachtende Vader' (wijze: Welk een vriend is onze Jezus) (<https://youtu.be/3h5nIN8DMpM>)
- Tekst: Lucas 15:11-32
- Preek
- Zingen: Opw. 599 – Nog voordat je bestond (<https://www.youtube.com/watch?v=OH7sr0UiYRc&feature=youtu.be>)
- Gebed
- Zingen: Lb. 481:1-4
- Collecte
- Zingen: Opw. 710 – Zegen mij op de weg die ik moet gaan (<https://www.youtube.com/watch?v=WhLEKEvkciQ>)
- Zegen

Liturgie middagdienst:

Votum en groet

Zingen: Ps. 95:1,2,3

Gebed

Schriftlezing Lucas 15

Zingen: Opw. 125:1-4

Tekst: Lucas 15:11-32

Preek

Zingen: Ps. 103:1,4,5,9

Geloofsbelijdenis

Zingen: Lb. 460:1-5

Gebed

Collecte

Zingen: Lb. 481:1-4

Zegen

Gehouden te:

Baflo, 26-04-15 (9.30 u.)

Groningen NW, 03-05-15 (16.30 u.)

Preek

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, meisjes en jongens, zusters en broeders,

1. De verloren zoon

Wie is nu eigenlijk de verloren zoon in deze gelijkenis van Jezus? De jongste of de oudste zoon van deze vader? Of allebei misschien op een bepaald moment?

Wij zeggen allemaal: de jongste. Denk ik. Hij neemt afscheid van zijn vader en gaat bij hem weg naar een ver land. Een flinke buidel geld op zak. Hij gaat van het leven genieten en de bloemetjes buiten zetten.

Prachtig en ontroerend vinden we dan wat Jezus vertelt over hoe het verder gaat met die jongste zoon. Hoe hij tot inkeer komt en terugkeert naar zijn vader. En hoe de vader hem vol liefde weer ontvangt.

Als we denken aan de verloren zoon, dan denken we aan deze jongste van de beide broers. Zo lezen we dit verhaal. Zo vertellen we het ook aan de kinderen.

Maar bij de voorbereiding van deze dienst samen met de jongeren kwamen zij ook met de vraag: Betekent die oudste broer ook iets? En wat dan?

Wat wil Jezus laten zien aan de mensen in het gedrag van die eerstgeboren zoon van deze vader? Hij is boos. Hij is verontwaardigd. Hij vindt zijn vader eigenlijk maar oneerlijk. Hij is altijd trouw aan het werk geweest, zeer verantwoordelijk voor het bedrijf van zijn vader.

Blijft deze oudste zoon werkelijk bij zijn vader? Of raakt hij door zijn houding tegenover zijn vader en zijn broer ook vermist of verloren? In geestelijk opzicht wel te verstaan.

Het is duidelijk: de jongste zoon heeft onze sympathie. Ondanks zijn streken en zijn wereldse levensstijl. We gunnen hem de liefde en de barmhartigheid van zijn vader. We gunnen hem het feest en het gemeste kalf. Maar die oudste zoon...

Nou, misschien lijk ik wel meer op hem dan op de jongste. Misschien lijken wij allemaal wel meer op de oudste zoon dan op de jongste. We zijn immers voor het overgrote deel van jongs af lid van de kerk en we horen ons leven lang al bij God. En we zijn nooit uit de band gesprongen en vol overgave de wereld in gegaan...

De vraag, die op ons af komt in deze gelijkenis van Jezus is: Waar zit jij in dit verhaal? Waar staat u in deze gelijkenis? Wat doen Jezus' woorden met jou?

Wij zijn dus als hoorders en lezers in dit verhaal betrokken. Laat dat duidelijk zijn.

Wie is nu eigenlijk de verloren zoon? Van mijn part mag je ook zeggen: 'de verloren dochter'. Want het gaat ongetwijfeld over mannen en vrouwen, over broers en zusters. Denk maar aan wat Jezus vertelt over de vrouw, die één muntstuk verloren heeft en intensief op zoek gaat om het terug te vinden.

Wie is nu eigenlijk de verloren zoon? Over die vraag moesten de eerste hoorders van Jezus' gelijkenis ook nadenken. Dat was voor hen ongetwijfeld heel confronterend. Ook gezien het open einde van het verhaal.

Ik ga in deze preek niet het hele verhaal navertellen. Het is bekend genoeg. Het is ook niet een gelijkenis niet om een gedetailleerde uitleg vraagt. We willen op zoek gaan naar de betekenis ervan voor ons vandaag. Voor jongeren en ouderen.

2. Blijdschap

Ik heb bewust het hele hoofdstuk laten lezen en niet alleen de gelijkenis van de verloren zoon. Jezus vertelt deze gelijkenis immers samen met een andere gelijkenis. De dubbelgelijkenis van het verloren schaap en het verloren muntstuk.

Het is duidelijk één geheel.

Lucas vertelt ook wat de aanleiding voor Jezus is om deze gelijkenissen te vertellen.

"Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. Maar zowel de Farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.'" (Luc. 15:1,2)

Het is goed om dat vast te houden. Vooral als we zoeken naar de zwaarte en de betekenis van de gelijkenis van de verloren zoon. In het bijzonder de boodschap die Jezus wil meegeven bij het gedrag en de reactie van de oudste zoon.

De Farizeeën en schriftgeleerden mopperen erover dat Jezus tollenaars en zondaar ontvangt en zelfs met hen eet. Dat past niet volgens hen. Daar protesteren ze tegen. Maar Jezus is juist gekomen om het verlorene te zoeken, de mensen die verdwaald zijn geraakt of vermist voor God en zijn volk. Dat maakt hij duidelijk door wat hij vertelt.

Het verbindende thema van alle twee (of drie) gelijkenissen is: blijdschap en feest. 'Laten we feestvieren', klinkt het tot drie keer toe.

Er is blijdschap en feest, omdat wat verloren of vermist was weer terecht is. Omdat de verzameling weer compleet is. De kudde van honderd schapen is weer compleet, nu het ene verloren schaap weer gevonden en teruggebracht is. Wat is de herder blij! De verzameling van tien muntstukken is weer compleet, doordat de vrouw het vermiste exemplaar weer gevonden heeft. Wat een vreugde voor haar!

In beide gevallen worden de vrienden, vriendinnen en burens erbij gehaald om feest te vieren.

"Laten we feestvieren! Want ik heb het schaap gevonden dat ik kwijt was."

En:

"Laten we feestvieren! Want ik was mijn zilveren munt kwijt, maar ik heb hem gevonden." (vs. 6,9 BGT)

In de gelijkenis van de verloren zoon trekt Jezus deze lijn door. Het wordt in zijn verhaal steeds closer. Het komt steeds dichterbij. Let maar op!

Eerst noemt Jezus 100 schapen waarvan er één vermist was en teruggevonden wordt. Daarna 10 muntstukken, waarvan er één kwijt geraakt is en teruggevonden wordt.

En dat 2 zonen van een vader. Van wie er één verloren raakt, maar die ook weer teruggevonden wordt, tot inkeer komt en door de vader met open armen wordt ontvangen. En er wordt een groot feest georganiseerd.

Het is feest, omdat de kudde weer compleet is. Het is feest, omdat de muntenverzameling weer compleet is. Het wordt feest, omdat de vader zijn gezin weer compleet heeft bij de terugkeer van de verloren zoon.

De vader wil een genadige gezinshereniging. Daarbij gaat het over God.

Jezus vergelijkt God en hoe Hij doet achtereenvolgens met een herder, een vrouw en een vader. God zoekt het verlorene en brengt het weer bij zich thuis. Jezus zoekt het verlorene en geniet van de hereniging, het weer compleet worden van de kudde, de verzameling en Gods gezin.

God is blij met de terugkeer van wat vermist was. De hemel is daar geweldig blij mee, zegt Jezus twee keer.

"Luister naar mijn woorden: Zo is het ook met God in de hemel. Hij is heel blij met één slecht mens die zijn leven verandert. Meer nog dan met 99 goede mensen die hun leven niet hoeven te veranderen.

.....

"Luister naar mijn woorden: Als één slecht mens zijn leven verandert, zijn de engelen van God net zo blij als die vrouw." (vs. 7,10 BGT)

3. De jongste zoon en zijn vader

We zoomen nu even in op de jongste zoon. Waar staat hij voor in het verhaal? Ik denk dat jullie wel snappen, dat Jezus in eerste instantie de tollenaars en zondaars bedoelt. Zij komen naar Jezus om te luisteren. Zij komen bij God terug. Terwijl ze door hun gedrag en hun leven voor God en zijn volk vermist waren.

Tollenaars hadden een groot probleem door hun geldzucht: rijk worden ten koste van een ander. En wie het breed heeft, kan het breed laten hangen.

Dat zien we die jongste zoon ook doen. Hij verkwist het hele vermogen, dat hij meegenomen had, in een leven van overdaad en plezier.

De jongste zoon is in Jezus' verhaal een jongvolwassene, nog niet getrouwd, die van het leven wil genieten. Ver van zijn vader vandaan.

Zijn vader zegt hem niets. Hij heeft niets met hem en zijn huis en zijn land. Hij vraagt om zijn deel van de erfenis. Alsof pa al dood is! Zeiden de jongeren bij de voorbereiding van de dienst. Hij verkoopt zijn aandeel en gaat met een flinke geldbuidel naar het buitenland. Om te leven, denkt hij. Om van het leven te genieten.

Dat is geweldig pijnlijk voor die vader, als je zoon of dochter op die manier afscheid van je neemt, je min of meer dood verklaart.

Maar die vader houdt zijn zoon niet tegen. Hij laat hem gaan, met pijn in het hart.

Hij accepteert de keus van zijn zoon. En zijn liefde gaat met die jongen mee. Dat blijkt wel als hij ziet dat zijn zoon compleet berooid weer terugkeert en zegt dat hij tegen zijn vader en tegen God gezondigd heeft.

De vader zegt ook niet: "Jongen, ga jij maar lekker fuiven en de beest uithangen."

Zo keurt Jezus het gedrag van bijvoorbeeld de tollenaars en zondaars niet goed. Hij roept hen juist tot bekering, tot verandering van hun houding en gedrag. Jezus laat zijn liefde naar hen uitgaan. En ontvangt hen weer bij de kudde, de muntenverzameling, het gezin en volk van God. Hij zoekt hen op en laat hen bij zich komen.

Tussendoor even naar onze situatie als gemeente in 2015. Met een vraag: Laten wij als vaders en moeders onze jongvolwassen zonen en dochters ook gaan, als ze er voor kiezen om de wereld in te gaan en de kerk of soms ook het gezin te verlaten?

Dat doet geweldig pijn, zoals het de vader uit de gelijkenis pijn deed, toen zijn jongste er vandoor ging met zijn deel van de erfenis.

Natuurlijk zeg je niet: 'Joh, kies gerust voor de wereld en voor een zondig leven, ver weg of dichtbij...'

Maar durven we het te accepteren, zonder dat we hun keuze goedkeuren? Durven we de verantwoordelijkheid bij onze kinderen te laten, zonder dat we onze liefde voor hen vergeten of beëindigen?

Vaders liefde ging met de jongste zoon mee, zonder dat hij het zich realiseerde. Dat kwam pas toen hij alles kwijt was en zelfs het varkensvoer van zijn agrarische werkgever niet mocht eten. Toen dacht hij weer aan de liefde van zijn vader. En hij ging op pad, terug naar huis.

En zijn vader rende op hem af. Heel ongebruikelijk gedrag van die vader. Maar hij zag zijn zoon weer komen en ontving hem met open armen en met een open hart.

Wat was die man blij! Wat is God blij, als iemand die vermist en verloren was weer naar Hem toekomt.

Dat is echt feest!

De jongeren vroegen aandacht voor mensen, ook jonge mensen, die verdwijnen uit de kerk. Die soms ook het geloof aan de kant zetten. Hoe ga je met hen om?

Maar wat een vreugde, als zulke verloren zonen en dochters dan toch weer terugkomen. God wil dat graag. Zoals de vader uit de gelijkenis uitzag naar gezinshereniging en daar tijden op wachtte.

Nog een opmerking uit het voorbereidende gesprek met de jongeren: Je hoeft niet bang te zijn om terug te komen bij de vader, bij God, wat je ook hebt gedaan. Je kent je vader toch?

De vader laat zijn zoon niet eens uitspreken, als die wil zeggen dat hij tegen hem gezondigd heeft. Hij geeft zijn knechten dadelijk de opdracht om een feest te organiseren. Zo is die vader. Zo is Jezus. Zo is God.

4. De oudste zoon en zijn vader

Nu nog aandacht voor de oudste zoon. Is hij soms de verloren zoon voor deze vader? De vader heeft zijn jongste zoon terug.

"... mijn zoon was dood, maar nu leeft hij weer. Ik was hem kwijt, maar ik heb hem weer gevonden." (vs. 24)

Maar zijn oudste zoon lijkt hij kwijt te raken. De oudste wordt woedend op zijn vader en op zijn broer. 'Pa, wat doe je nou? Die zoon van jou heeft er alle doorgejaagd. En nu hij terug is geef je een feest met het gemeste kalf nog wel. Dat maak ik niet mee. Daar weiger ik aan mee te doen. Die lapzwanen en hoerenloper...'

De oudste zoon weigert binnen te komen en het feest mee te vieren. Hij heeft niets met zijn broer. En hij heeft duidelijk niets met zijn vader. Hij ziet hem hooguit als een werkgever, bij wie hij al heel lang in dienst is.

Wat een verschil. De jongste zoon wil desnoods knecht zijn bij zijn vader, maar hij wordt als zoon ontvangen en in eer hersteld. De oudste zoon is al zijn leven lang bij zijn vader op het bedrijf. Maar hij gedraagt zich niet als zoon, maar als een gefrustreerde werknemer.

Ik zei zopas al: Ik herken me meer in de oudste dan in de jongste. Altijd keurig het gereformeerde paadje gelopen, nooit naast de pot gepiest of geregeld de bloemetjes buiten gezet of het geloof kwijt geweest.

Dat zal voor velen van u gelden, ouderen en jongeren.

Wat zegt Jezus ons dan met dit deel van zijn gelijkenis? Hoe zitten wij hier in het verhaal?

Met die vraag wilde Jezus zijn eerste hoorders ook confronteren. Nu kom ik even terug bij vers 1 en 2:

"Alle tollenaars en slechte mensen kwamen naar Jezus luisteren. De farizeeën en de wetsleraren klaagden daarover. Ze zeiden: 'Jezus gaat om met slechte mensen, en hij eet zelfs met ze!'" (BGT)

De farizeeën en wetsleraren waren altijd bezig met de Thora, met het woord van God. Het liefst in de buurt van de tempel. Dichtbij het heiligdom. Dichtbij God.

De vader zegt tegen zijn oudste zoon:

"Lieve jongen, jou heb ik altijd bij me. En alles wat van mij is, is van jou."

Jezus bedoelt: "Beste mensen, beste schriftgeleerden en farizeeën, jullie zijn altijd dicht bij God en bij zijn woorden. Jullie dragen het mee. Maar kennen jullie God wel, zoals hij werkelijk is? Barmhartig, genadig, vol liefde en goedheid. God die graag de zonden vergeeft en met open armen ontvangt, wie naar hem terugkeert. Wat je ook hebt uitgevreten. Kennen jullie mij, die laat zien en horen, wie God, mijn Vader, is?" God komt naar jullie toe. Ik kom naar jullie toe, zegt Jezus. Zoals de vader in de gelijkenis naar buiten en zijn jongste zoon tegemoet rende. Zoals die vader ook naar buiten ging op zijn oudste zoon af en er bij hem op aandringt om mee het feest te vieren bij de terugkeer, de opstanding van zijn broer.

De farizeeën en schriftgeleerden reageren zuur en gefrustreerd op Jezus' omgang met de tollenaars en zondaars.

De oudste zoon reageert zuur en gefrustreerd op de omgang van zijn vader met zijn jongere broer. 'Die zoon van u...'

Hoe zuur zouden wij reageren, als iemand die het pad behoorlijk kwijt geweest is, weer terugkomt in het huis van de Vader?

'Je weet toch wel wat hij allemaal uitgespookt heeft. Je weet maar nooit met zo'n zondig mens...'

Het zwaartepunt van het verhaal ligt in dus het slot, bij de vader en zijn oudste zoon. De gelijkenis heeft een open einde. Lucas vertelt niet hoe de hoorders hebben gereageerd op Jezus' woorden.

Dat open einde daagt ook ons, latere luisteraars, uit om in het verhaal te stappen en ons te confronteren met de boodschap van Jezus. En om te delen in de vreugde over zondaars die tot inkeer komen. Te delen in de vreugde van God en de engelen. Jezus maakt duidelijk, dat God door hem de eenheid van het volk herstelt. Eén complete kudde van 100 schapen. Eén complete verzameling van 10 muntstukken. Eén compleet gezin van een vader en 2 zonen.

Wie zou dan niet blij zijn?

Maar: "Wie niet blij is, wordt vermist!"¹

Wie is nu eigenlijk de verloren zoon in deze gelijkenis van Jezus?

Amen

¹ Dr. Jakob van Bruggen, *Lucas Het evangelie als voorgeschiedenis*, Kampen, 1993 p. 292, 295